

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

Nr. 4 · December 2009

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

December 2009

15. årg. nr. 4

Redaktion

Peter Eigenbroth, *Ansv. redaktør*
Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31
Mail: peter@fjerritslev-tryk.dk

Modstandskampens Bladudvalg

Emmy Reitoft, Lykke Finderup, Peter Eigenbroth.

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter. (Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Abonnement og bladregnskab

Peter Eigenbroth, Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31

Tryk

Fjerritslev Tryk A/S

Pris

200 kr. Udenlandske abonnenter 250 kr.

Næste nummer

er planlagt til marts 2010. Deadline herfor er 15. februar.

Kære Læser

Som omtalt inde i bladet er Landsforeningen af Erhvervs-hæmmede fra Frihedskampen lukket, idet det ikke er lykkedes at sammensætte en ny bestyrelse, efter at formand Alfred Andersen og kasserer Birthe Fuglsang ikke ønskede at modtage genvalg på landsmødet i august.

Formanden for Sjællandsafdelingen, Mogens Henrik Nielsen, redegør på side 4 for det ekstraordinære landsmøde, som blev afholdt i november.

Lukningen gælder kun landsforeningen, og de tilbageværende fire lokalafdelinger fortsætter.

Det har været et bredt ønske, at "Modstandskampen 1940-45" fortsætter som organ for såvel De Erhvervs-hæmmedes lokalafdelinger som for andre med tilknytning til modstandskampen samt krigssejlerne. Sjællandsafdelingen vil stå som officiel udgiver, og jeg har indvilget i at fortsætte som redaktør, lige som jeg fremover vil tage mig af at registrere bladets abonnenter.

I den sammenhæng vil jeg gerne takke lokalafdelingerne og bladets læsere for den opbakning og støtte, jeg får ved redigeringen af bladet. Jeg håber, denne opbakning vil fortsætte, både ved at jeg fortsat vil modtage indlæg til bladet, og når vi inden længe sender girokort ud og der skal tegnes abonnement for det kommende år.

Venlig hilsen
Peter Eigenbroth

Frihedsmuseets panservogn restaureret

Af Erik Heimann Olsen

De over 50.000 besøgende om året fra ind- og udland på Frihedsmuseet i København passerer panservognen fra 1945, der står ved museets indgang som et minde fra frihedskampen.

Panservognen blev "hjemmelavet" i Frederiksværk i Nordsjælland i besættelsens sidste måneder af lokale modstandsfolk. Udgangspunktet var en gammel to tons udrangeret lastbil tilhørende Frederiksværkbanen. En gruppe kyndige frivillige gjorde den kampklar ved at forsyne den med stålplader og en ståltønde som tårn fra Stålvalseværket og gav den navnet V3.

Der blev god brug for vognen, da den berygtede terrorgruppe Lorentzen-bandens medlemmer og ledsagere, i alt 19 personer, skulle anholdes i deres skjul i det nærliggende Asserbo, angiveligt for at undslippe og gemme sig på Hesselø i Kattegat. Denne plan lykkedes ikke, og det kom til en ildkamp. Tre af bandens medlemmer blev dræbt, og bandedelederens kone Anna mistede en arm. Det blev den eneste gang vognen var i kamp. Siden har den

Den historiske Panservogn V3 og museumsinspektør Henrik Lundbak glæder sig over Tuborgfondets gavecheck overrakt af underdirektør Peter Moe Rasmussen (Foto: Frihedsmuseet).

tjent som en slags vartegn for Frihedsmuseet.

De over 50 år i fri luft og alle slags vejr har tæret godt på det historiske køretøj. Tuborgfondet, der i sin tid forærede det

til museet, har derfor bevilget museet 55.000 kr. til den nødvendige restaurering, så museumsgæsterne fortsat kan stifte bekendtskab med det historiske køretøj.

En juletale

Af Erik Heimann Olsen
Fhv. redaktør af FV-Bladet

For et par måneder siden fik jeg indbydelse til at holde årets tale ved julehøjtideligheden i Mindelunden i Ryvangen i København. Men i de seneste tre år er mit helbred desværre ikke længere så godt som i mine første 80 år. Så jeg turde ikke påtage mig opgaven, som jeg af mange års erfaring ved kan være fysisk krævende i fri luft, måske med kulde, blæst, regn eller sne. Jeg sagde derfor nej tak til den ærefulde opfordring, men kunne med min skrivelyst alligevel ikke lade være at skrive et oplæg, som jeg kunne have tænkt mig juletalen. Efter aftale med redaktør Peter Eigenbroth er den nu i stedet blevet denne julehilsen til læserne af "Modstandskampen 1940-1945":

Det kommende år vil bringe 65-året for Danmarks befrielse fra den tyske besættelse. Det betyder, at der ikke er ret mange tilbage, som husker "de fem forbandede år", endsi selv var med i modstandskampen dengang.

Derfor er det vigtigt at vi, der oplevede årene dengang, så længe vi kan, bliver ved med at tale og berette om besættelsen, om modstanden dengang og kampen for et frit og demokratisk Danmark. Vi skal fortsat arbejde for at komme de mange forkerte opfattelser og kritiske indstillinger af frihedskampen til livs. Et eksempel: Der skrives jævnligt nedsættende om de mange "5. maj-frihedskæmpere", der dukkede op ved den tyske kapitulation i 1945, som om de først kom med på befrielsesdagen. Det var der nok nogle, der gjorde, men den langt overvejende del havde i den illegale tid forud deltaget i våbeninstruktion og måske også været med til at modtage, transportere og skjule våbnene. Alt under risiko for afsløring, arrestation, voldelige forhør og fangenskab i fængsel eller lejr.

Der er stadig interesse for tiden "dengang". Både herhjemme og i udlandet kommer stadig mange nye bøger og film om kampen dengang mod nazisterne – i årene 1997 til 2008 fik jeg som

redaktør af "FV-Bladet" næsten 350 nye bøger fra forlagene til omtale i vores beskedne blad. Man kunne måske tro, at interessen for Anden Verdenskrig og frihedskampen er ved at uddø, men i den seneste bogsæson har jeg oplevet flere og tykkere bøger om Anden Verdenskrig, besættelsen og frihedskampen end i mange år.

Vi skylder vore døde kammarater fortsat at fortælle om "de fem forbandede år". Det er en stor og væsentlig opgave for os endnu overlevende at berette om og mindes "de fem forbandede år" og som dengang arbejde for demokrati og frihed. Alt for mange lande i verden henslæber i dag tilværelsen i ufrihed, under diktatur, vold og massemyrderier. Danmark kan være stolt over sin indsats ude i verden for at hjælpe med til at bekæmpe denne vold og ufrihed.

Det var derfor fuldt fortjent, at regeringen i år indstiftede soldaternes dag den 5. september.

Skuffende var det derimod, at Folketinget ikke ville virkeliggøre FVs forslag om at gøre den 29. august til officiel flagdag og derved markere den dag i 1943, hvor det danske folk havde fået nok, gjorde oprør mod samarbejdspolitikken og skabte folkeligt grundlag for den voksende modstandsbevægelse.

En god tradition er aftenstunderne den 4. maj og 24. december her i Mindelunden i Ryvangen. Vi mindes og tænker på vore døde kammarater, der satte livet til i kampen for Danmarks frihed, og på dem, der kom tilbage fra kampen såret på legeme og sjæl. Endnu er der aktivister fra dengang med, men den næste generation har gennem de senere år i stigende omfang stået for højtidelighederne. Det er godt for os gamle at vide, at nye kræfter viderefører traditionen med de smukke mindeaftener. Det skal I have vores varme tak og bedste ønsker for.

Glædelig jul og godt nytår!

Julehilsener 2009

Erhvervshæmmede,
Odense afdeling

Erhvervshæmmede,
Omegnsafdelingen

Erhvervshæmmede,
Sjællandsafdeling

Erhvervshæmmede,
Jysk afdeling

Allierede Krigssejleres
Veteranforening

Dachau Klubben

Foreningen af Gestapofanger
fra Besættelsen

Gestapofangerne Randers

Horsørød-Stutthof Foreningen

Krigssejlergruppen 1939-45

Vennekredsen i Danmark
for KZ Neuengamme

Theresienstadt-foreningen

Bernadottegården, Roskilde

Bernadottegården, Hadsund

Federation Internationales des
Resistants Danmark (FIR)

Andet ekstraordinært landsmøde, 15. november 2009

Landsforeningens første ekstraordinære landsmøde blev som fortalt i Modstandskampen nr. 3 afholdt i Roskilde den 11. oktober.

Der deltog medlemmer fra Jysk afd., Omegnsafd. og Sjællands afdelingen. Efter valget af dirigent, som erklærede mødet for gyldigt, begyndte mødet (se dagsordenen i Modstandskampen nr. 3), hvor man hurtigt måtte konstatere, at det ikke var muligt finde en ny formand og kasserer, og bestyrelsen fremsatte derefter forslag om ophævelse af foreningen. Dette forslag blev vedtaget med 17 stemmer for og 0 stemmer imod. Ifølge vedtægten kan en ophævelse af foreningen kun foregå på to på hinanden følgende landsmøder med mindst 30 dages mellemrum, og et nyt ekstraordinært landsmøde nr. 2 blev derfor aftalt til den 15. november.

Den efterfølgende diskussion handlede om salget af foreningens sommerhus på Anholt og bladet Modstandskampens fremtid. Alle var enige om, at det var vigtigt at bevare bladet for kontakten mellem medlemmerne.

På det andet ekstraordinære landsmøde den 15. november var der delegerede fra alle 4 afdelinger. Efter at mødet var erklæret for gyldigt, begyndte en livlig diskussion, der mest drejede sig om procedurer; men efterhånden nåede man frem til en afstemning, som viste et klart flertal for en ophævelse af foreningen. "Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Besættelsen 1940-45" er hermed ophævet og foreningen eksisterer ikke mere, men – de fire afdelinger af Erhvervshæmmede: Jysk afd., Odense afd., Omegns afd. og Sjællands afdelingen lever stadig i bedste velgående og vil gøre det, så længe deres medlemmer ønsker det. Det er kun paraplyen, Landsforeningen, der er lukket.

Derefter drejede diskussionen sig om valg af 4 likvidatorer, som iflg. foreningens vedtægter skal stå for fordelingen af foreningens aktiver, når alle forpligtelser er opfyldt. Det blev de 4 afdelingsformænd, som skal udgøre dette likvidationsudvalg, og de skal

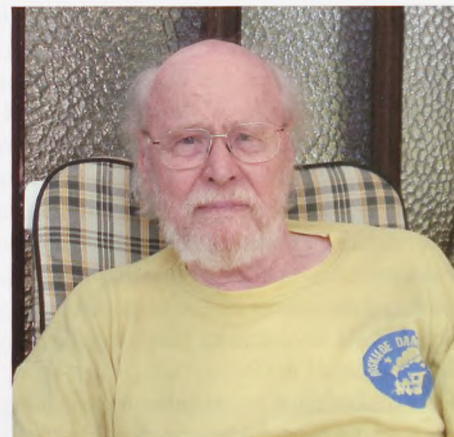
finde medlemmer til et arbejdsudvalg. Jysk afdeling erklærede sig villig til at danne et arbejdsudvalg, som kan stå for salget af Anholt-huset.

Efter at dette var på plads, talte man om bladet og dets fremtid. Der var enighed om, at man skulle danne et bladudvalg på 3 medlemmer, hvoraf redaktør Peter Eigenbroth skulle være det ene medlem og Emmy Reitofte det andet medlem; men man kunne ikke finde en formand. Denne opgave blev det overladt til mig som konstitueret landsformand at løse. Så var alt på plads og dirigenten kunne afslutte mødet og fremsætte den traditionelle tak for god ro og orden.

Den konstituerede formand bad om ordet for at slutte med at opridsede landsforeningens mange opgaver for de tidligere kz-fanger, modstandsfolk og krigssejlere gennem 61 år og takke for de mange gode sammenkomster gennem årene:

"Lov om Erstatning til Besættelsestidens Ofre" fra okt. 1945 var en hjælp og erstatning til danske modstandsfolk, der kom hjem fra de tyske koncentrationslejre. Altså ikke en invalidelov, men en særlig erstatningslov for kz-fanger. Man fik erstatning, et bestemt beløb for hver uge, man havde siddet i lejr. Der var forskel på, om det var Frøslev eller en tysk kz-lejr. Man fik det dobbelte for at opholde sig i en tysk lejr. Men efter nogle år fandt man ud af, at de danske kz-fanger var mere medtagne og invaliderede end først antaget. De søgte godt nok tilbage til deres arbejdspladser, men blev hurtigt angrebet af forskellige sygdomme, der tydeligt havde deres baggrund i opholdet i kz-lejrene. En gruppe danske læger med Paul Thygesen i spidsen begyndte systematisk at undersøge tidligere kz-fangers helbredstilstand, og det var et trist billede, de fik af de tidligere fanger og den virkning, opholdet i lejrene havde haft på dem. Dette førte til en lov, som gav en månedlig erstatning, der var udregnet efter den pågældendes erhvervsevne.

Dette førte bl.a. til, at der i foråret

Mogens Henrik Nielsen

1948 dannedes en forening, "Sammenlutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-45", der siden har gjort et stort og fortjenstfuldt arbejde for at hjælpe kammerater til at få erstatning og til at tage sig af deres sociale og økonomiske problemer. I 1969 lykkedes det at få langtidsillegale – modstandsfolk, der gennem længere tid havde deltaget i illegalt og belastende modstandsarbejde – ind under loven. Siden kom danske søfolk, der under krigen havde sejlet i allieret søfart, med under lovens erstatningsregler, også her har de Erhvervshæmmede spillet en væsentlig rolle. Der kom flere sager til: Bygningen af Frihedskollegierne, de to Bernadottegårde – i Hadsund og her i Roskilde – samt reguleringer af erstatningerne gennem årene.

Men nu er tiden ved at rinde ud for os. Arbejdsskadestyrelsen kan fortælle, at ca. 10 % af de, der får erstatning, forsvinder hvert år, så enhver kan let regne ud, hvornår den sidste lukker øjnene. Der er derfor ikke det behov for os og vores hjælp til gamle kammerater, som der har været.

Derfor er det godt, at vi selv kan lukke foreningen, at det ikke er andre, der skal gøre det for os. Tak for den tid, vi har haft sammen. Endnu vil der være nogle år, hvor nogle af os kan mødes i lokalafdelingerne.

Med venlig hilsen
Mogens Henrik

Oplevelsesrig tur til Normandiet og Paris

Danske Veteraner arrangerede i september i år en tur til Normandiet. Målet var at komme ned og se det nyrestaurerede danske mindesmærke ved Utah Beach, samt at se de steder, hvor invasionen foregik i juni 1944. Turen varede fra d. 20. september til og med d. 24. september.

Søndag lettede vi med Air France. Destination Paris. Gruppen bestod af 14 personer, heraf var der tre der havde været med ved landgangen i Normandiet. I alt var der otte tidligere allierede sejlere. På forhånd var vi kun ganske få der kendte hinanden, men det var en rigtig dejlig gruppe, og vi lærte hurtigt hinanden at kende.

Ved ankomsten i Charles De Gaulle lufthavnen ventede vores danskfødte guide, Susanne, på os. Susanne fulgte os på hele turen. En bus kørte os til vores hotel, Holiday Inn, der lå i udkannten af Paris. Et dejligt hotel med nogle rigtig gode senge. Vi nåede ikke andet denne dag end at spise og sove.

Mandag begyndte turen til Normandiet. Bus og guide ventede, så der var afgang kl. 9.00 fra hotellet. Med en enkelt lille pause var turens første mål Caen, der ligger i den nordlige del af Normandiet, i det område der hedder Calvados. Byen har 117.000 indbyggere og er kendt fra ca. 1040, hvor Vilhelm Erobreren slog sig ned her og byggede et stort slot, der stadig står der med en

del af sine oprindelige mure. I nyere tid er byen kendt som et af de blodigste områder fra D-dagen i juni 1944. Der stod hårde kampe mellem tyskerne og englænderne, og da englænderne indtog byen, havde 4000 englændere og 3000 civile mistet livet. Efter kampene lå 80 % af byen i ruiner.

Vores ophold i byen var ikke så langt, vi spiste frokost i en bygning, hvor der tidligere havde været et kloster, så lidt på byen, og så gik turen ellers videre til Margorie Harbour og stranden "Gold". Her blev der i 1944 bygget en kunstig havn, så de allierede styrker kunne få landsat deres materiel: 500.000 køretøjer, 4 mill. tons materiel og 2,5 mill. soldater i de måneder, som invasionen varede. Betonklodserne lå stadig ude i vandet som et konkret og synligt minde fra den tid.

Vi fortsatte til Omaha Beach, hvor vi så den amerikanske kirkegård, hvor 9.000 soldater fandt deres sidste hvilested. Stedet var meget smukt, hvide marmorkors eller jødestjerner i græsset, den ene række efter den anden. Vi kunne stå på kirkegården og kikke ned på stranden fra de stejle – nu græsklædte – skrænter, hvor de allierede allerede den første dag indtog 80 km sandstrand. Men det var ikke bare sejre. Tyskerne lå med deres kanonstillinger oppe på højderne ovenover stranden, og kunne uhindret skyde på

Erik Kragelund modtage medalje ved Utah Beach.

Ida Seehusen og Erik Kragelund på vej til det danske mindesmærke med krans.

de amerikanske tropper der blev landsat her. De tre måneder det tog at befri Normandiet kostede 275.000 dræbte og forsvundne og 350.000 sårede soldater – tyske såvel som allierede.

Efter disse stærke oplevelser fortsatte turen nordpå, hvor vi skulle finde vores residens for de næste dage – et slot, der var bygget om til hotel: Chateau de Quineville. Værelserne var bygget i de tidligere udbygninger, og spisesalen var i hovedbygningen. Efter en hurtig indkvartering blev middagen serveret. Normandiet er et landbrugsland, og måltiderne var overdådige. Frokosten bestod af 3 retter – ikke småting – men fyldte tallerkener. Middagen bestod af 4 retter: først suppe, tærte eller fisk, dernæst en stor kødret, så kom de franske oste – 5-6 stykker at vælge imellem – hertil lidt kiks eller fransk landbrød og til slut en dessert og kaffe. Vi var alle trætte, og gik i seng efter middagen.

Tirsdag var vi igen tidligt oppe og i gang. Dagens første mål var det danske mindesmærke ved Utah Beach, hvor Danske Veteraner og Frihedskampens Frednings- og Mindefond skulle lægge hver sin krans.

Mindesmærket, som er rejst til minde om de 800 danske søfolk, der deltog i

Slottet, som vi boede på i Normandiet.

Hele gruppen foran mindesmærket ved Utah Beach.

invasionen på 24 skibe under Dannebrog, forestiller en styrmand, der med sin kikkert står og skuer ud over vandet. Vi blev mødt af et par danske turister, der tilfældigt havde fået at vide, at vi kom, samt en viceborgmester fra den nærliggende by, Sainte Marie-du-Mont. Han holdt en fin tale, hvor han udtrykte sin glæde over at se gruppen, og især de der havde været med i Normandiet i juni -44. Erik Kragelund lagde en smuk rød/hvid krans fra Danske Veteraner og Ida Seehusen lagde ligeledes en krans fra Frihedskampens Frednings- og Mindefond. Vi sang alle "Altid frejdig når du går", og herefter var vi alle inviteret til museet ved Utah Beach. På museet fik vi et fint foredrag om D-dag, fik forklaret de strategier

der var anvendt både fra tyskernes side og fra de allieredes. Så var det tid til en overraskelse. Alle de, der havde været aktive under krigen fik overrakt en medalje med inskriptionen: "Utah Beach - 6. juni 1944. In Recognition of your duty" (som anerkendelse af din tjeneste). Efter overrækkelsen var der champagne og chips til alle. Der var også mulighed for at se selve stranden, der var meget anderledes end Ohama Beach, idet den var fuldstændig flad. Stedet ser i dag meget fredfyldt ud, og det er svært at tænke på, hvor meget blod og død der har præget området. Det var så afslutningen på en meget højtidelig og gribende formiddag, hvor vi naturligvis også tænkte meget på de danske, der var med ved invasionen.

Efter frokost fortsatte turen til Bayeux, der med sine 15.000 indbyggere var den første by i Normandiet, som de allierede fik fuld kontrol over. Dette skete allerede d. 7. juni. Byen er derfor velbevaret og er stadig præget af sine brolagte, smalle gader og sine gamle huse. Byen har en meget smuk katedral, hvor skib og krypt stammer fra 1077, resten er et par hundrede år yngre. Bayeux er endvidere berømt for tapetet, der bærer samme navn som byen. Tapetet er 70 m. broderet hørlærred, det stammer fra 1077 og blev indviet samtidig med katedralen. Tapetet forestiller Normannernes erobring af England i 1066. Der er utrolig mange detaljer, som senere har dannet historisk baggrund for Wilhelm Erobrerens togt til England. Tapetet befinder sig på et museum bag tykke glasruder, og i rum, hvor kun selve tapetet er oplyst. Ved indgangen får man udleveret en høretelefon, så man kan høre hele historien (på dansk) mens man går rundt.

Det var en rigtig varm dag, og de fleste af turens deltagere havde fundet et hyggeligt sted og måske en øl eller lidt vin, hvor man kunne sidde og hvile lidt, inden turen igen gik tilbage mod vores Chateau. På tilbagevejen gjorde vi holdt i den lille – men nok så berømte – by Sainte Mére-Eglise, hvor der i juni -44 blev landsat amerikanske, luftbårne tropper. En af disse faldskærmssoldater, menig John Steele, var meget uheldig, idet han faldt sådan, at hans faldskærm sad fast på kirkens tårn. Det var mørk aften, og tyskerne skød mange af hans kammerater ned, men han selv forblev uset og kom levende ned fra tårnet. Byen var en af de første der blev befriet, hvilket også vises på et glasmaleri i kirken. Som et minde om menig John Steele, hænger der nu en dukke i en faldskærm på kirkens tag.

Onsdag. Efter morgenmad sad vi igen i bussen. I dag skulle vi tilbage til Paris, men på vejen dertil skulle vi se maleren Monéts berømte haver. Dagens frokost blev indtaget på en restaurant der lå tæt ved en gammel vandmølle. Et utrolig smukt sted langt ude på landet. Den eneste støj var vandets rislen ned at en lille skråning og ud i et mindre vandløb.

Monéts Haver ligger i Giverny tæt ved byen Vernon. Vejret var smukt og varmt, og vi fik set såvel hus som haver, åkandesøen med broerne, som har dannet motiv til så mange af Monets

Dukke der hænger i faldskærm på kirken i Sainte-Mère Eglise til minde om John Steele, der under invasionen hang fast i sin faldskærm.

De to musikere er klar til ceremonien ved Triumfbuen ved mindesmærket for den ukendte soldat.

dejlige billeder. Efter et par timer fortsatte vi turen mod Paris.

Da vi nærmede os Paris oplevede vi byernes by fra den mest uheldige side. Vi sad fast i trafikken i mere end 3 timer og da vi endelig nåede vores hotel havde vi et kvarter til at pakke ud og skifte tøj inden turen igen gik til Paris' centrum – nærmere betegnet Seinen, hvor vi skulle på cruise om aftenen. Det var en fantastisk oplevelse at se "Paris by night": Det oplyste Eiffeltårn, Louvre med glaspýramiden, Notre Dame, ja det var der det hele, vi flød lige så stille forbi, mens vi nød den lækre mad og hinandens selskab. Kl. 23 lagde båden igen til ved Seinens bred, en bus hentede os, og vi kunne

Erik Kragelund skriver i protokollen efter kransenedlæggelsen. Susanne Müller fra Ambassaden står ved siden af.

vende tilbage til hotellet uden trafikpropper eller andre forhindringer.

Torsdag. Hjemrejsedag! Men forinden skulle vi igen opleve mange ting. Kl. 9.00 sad vi i bussen sammen med vores guide og så fik vi en kulturtur gennem Paris. Hvad vi ikke havde set "by night" fra sejlturen så vi nu fra bussen. Ikke mindst så vi Champs Elyses med Triumfbuen.

Inde midt i Triumfbuens åbning brænder den evige flamme over "Den ukendte soldats grav", og her – på dette sted, skulle Danske Veteraner lægge en krans. Og det var ikke bare lige.....

Der var – gennem den Danske Ambassade – ansøgt om at vi måtte lægge kransen, og tilladelsen kom, mens vi var i Normandiet. Vi fik besked på at møde kl. 11.00, blev modtaget af Susanne Müller fra den Danske Ambassade, samt et par franske herrer med uniformer med mange æresbevisninger på brystet og mange snore på skulderen. Der skulle øves, vi fik alle anvist

pladser, Erik Kragelund, der skulle lægge kransen fik instruktion om, hvordan han skulle gå, flankeret af Susanne Müller, vores guide og én af de franske herrer. To unge uniformerede mænd stillede op og ledsagede højtideligheden med at spille "Marseillaisen" på trompet. Efter kransenedlæggelsen skulle Erik Kragelund, Susanne Müller og franskmændene skrive i en protokol, der var låst inde i et transportabelt skab, derefter blev vi andre kaldt frem, én og én, for at skrive vore navne i protokollen.

Nu var det tid til turens sidste frokost. Den fik vi på en restaurant på Champs Elyses, der sad vi og hyggede os indtil vi blev hentet af vores bus, der igen skulle køre os til Charles De Gaulle lufthavnen, hvor Air France sørgede for at vi kom til København efter 5 dage med nogle utrolig stærke og gode oplevelser.

*Tak for turen!!
Emmy Reitoft*

Vandmøllen hvor vi spiste frokost.

Tur til Krakow-Auschwitz-Birkenau

Lørdag den 19. sept. 2009 drog 47 medlemmer af Jysk afd. af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-1945 til Krakow for at bese bl.a. kz-lejren Auschwitz-Birkenau. Vi havde lektor og forfatter Peter Langwithz Smith med som guide, hvilket var fremragende.

Vi steg på Bajstrup Rejser's bus på Fredericia banegård kl. 08.00. Vejret var strålende, og turen gik ned gennem Nordtyskland til første stop for overnatning i Hoyerswerda i det tidligere D.D.R., en af nynazisternes højborgere efter "murens" fald i 1989.

Søndag morgen fortsatte turen gennem et fladt og ikke særligt inspirerende landskab, men man fornemmede, at det var et stort land man kørte igennem. Den videre færd gik gennem et stadigt fladt polsk landskab, som tidligere var tysk, men efter krigen blev indlemmet i Polen på Sovjetunioniens forlangende. Ankomst til Krakow kl. ca. 20.00 søndag aften til hotel Pod Wavalem, der lå tæt på kongeslottet Wavel.

Mandag var vi på byrundtur sammen med vores guide Peter L. Smith, som udførligt berettede om Krakows historie, og især om jødernes grumme skæbne. Den berygtede kommandant Hans Frank residerede under krigen på slottet Wavel, og beordrede jøderne ud i det "fattige" arbejderkvarter Potgorze, som så blev den jødiske ghetto, hvilket man ser i filmen Schindler's Liste.

Før besættelsen af Polen boede der ca. 65.000 jøder i Krakow, i dag kun ca. 3.500. Vi gjorde ophold ved resterne af bymuren, der omkransede den jødiske ghetto, og hvor

der er opsat en mindeplade på henholdsvis hebraisk og polsk med flg. ordlyd:

"Her boede og led de, blev myrdet af naziforbrydere. Herfra førte deres sidste vej til udryddelse".

Fragment af den Jødiske Ghettomur, Krakow 1941-1945.

Vi besøgte endvidere forstaden Nowa Huta. På noget af Polens bedste landbrugsjord blev der bygget et 50 km² stort stålvalseværk i 50'erne. Ønsket var at få den lidt konservative befolkning i Krakow, der endnu ikke havde noget industri, suppleret med et ægte arbejderproletariat. Derfor blev et arbejderkvarter til 100.000 mennesker smækket op over 10 år (et af kommunismens velsignelser, eller mangel på samme)! Men Krakow er en velbevaret gammel by, der undgik bombardementerne under krigen.

Tirsdag var dagen med det primære formål for turen, at bese Auschwitz-Birkenau.

Lejren, Stammlager I blev etableret i 1940, og hertil kom de første polske fanger den 14. juni fra et fængsel i Tarnow. Auschwitz' første kommandant var SS-Hauptsturmführer Rudolf Höss, der havde en lang karriere i KZ-systemet bag sig.

Hvad var det vi forventede, da vi gik igennem porten med inskriptionen "Arbeit mach frei", som er historiens største løgn. Luften var klar, solen skinnede fra en skyfri himmel. Jeg for mit vedkommende har altid forestillet mig Auschwitz være jordslået, grim forladt og øde, og kun eksistere i sort/hvid.

Jeg tog en dyb indånding da jeg gik gennem porten, og tankerne gik til de ufatteligt

mange, der mistede livet, rådt og brutalt.

Det første vi så var den berygtede blok 11, hvorfra fangerne efter mishandling blev ført ud i gården til henrettelse ved den "sorte mur". Her lagde Herluf Petersen, Fredericia afd. en krans med de rød-hvide-blå bånd. Formand C.C. Nielsen, Fredericia, udtalte mindeord over de mange, der så brutalt mistede livet, efter ufattelige pinsler. Derefter sang vi "Altid frejdig når du går". Det var en meget speciel oplevelse, som berørte os alle dybt.

Derefter gik vi igennem de forskellige blokke, hvor uhyrlighederne kunne ses på henholdsvis fotostater og på effekter, der var taget fra fangerne, personlige ejendele så som kufferter med jødiske navne, menneskehår der blev anvendt til forarbejdning af tæpper o.m.a. Til slut så vi krematoriet med ovnene, og galgen, hvor Höss efter krigen blev hængt. Han blev anholdt 11. marts 1946, og efter Nürnbergprocessen udliveret til Polen. Efter besigtigelsen af Auschwitz Stammlager I, spiste vi frokost i et dialogcenter, der er bygget i umiddelbar nærhed.

Næste stop var Birkenau (polsk Brzezinka) hvilket betyder "birkeskov" – deraf det poetiske tyske navn for lejren, der oprindeligt var tænkt

som en stor krigsfangelejr, hvorfra der kunne hentes ubegrænset, billig arbejdskraft til industrien dels i Tyskland, dels i forbindelse med Auschwitz komplekset. Det er et uhyggeligt stort område, med alle de primitive stenblokke, med usle sanitære forhold, der var kun sult, nød og mishandling af fangerne. Vi travede en del kilometer, og oppe ved ruinerne af krematorierne er der opført et mindemonument. Hvor pænt det er kan diskuteres. Her blev ligeledes lagt en krans med båndene i rødt, hvidt og blåt, hvilket blev foretaget af vores guide Peter Langwithz Smith. Mindeord over de omkomne af formand C.C. Nielsen. Og derefter sang vi "Altid frejdig når du går".

Vi havde tilbragt mange timer på området, og var mættet af de mange indtryk og de tanker, man hver især havde gjort sig. Trætte kørte vi de ca. 60 km tilbage til hotellet i Krakow.

Onsdag startede vi på en tur til tvangsarbejds/kz-lejren i Plazow ved Krakow, den jødiske ghetto, Schindlers Fabrik m.v. Plazow er den lejr, som skildres i Schindlers Liste. Der var intet tilbage udover et stort og ret uvejligt terræn. Derefter besøgte vi den berygtede kommandant Amon Göths' villa, hvor

Indgangen til Birkenau, set fra rampen.

man i filmen så, hvordan han hver morgen stod oppe på terrassen og skød vildt ud over terrænet, uden hensyn til hvad han evt. ramte. Villaen er beboet af en ældre mand, men var i en faldefærdig tilstand.

Ligeledes haven, hvor ukrudtet stod meter højt, han tjente lidt zloty, som folk lagde når de havde set huset.

På vej til Schindlers Fabrik gjorde vi ophold ved et "kæmpemonument" for Plazow/Polgorz lejrene.

Fabriksbygningen så ud som nyopført, og der var "kun" fotostater at se, samt nogle af de emaljevarer, der blev fremstillet til den tyske værnemagt. De bagved liggende bygninger var under renovering.

Efter frokost i det gamle jødiske kvarter Kazimierz, besøgte vi Synagogen Remu, som var under istandsættelse, samt den jødiske begravelsesplads, der er meget gammel og ikke længere er i brug.

Når mandlige gæster skal besøge en synagoge, skal de bære hovedbeklædning, så alle mændene måtte have en lille kalot på. De fleste lignede typisk jøder. Efter synagogebesøget fortsatte de, der havde lyst en gåtur igennem det gamle jødiske kvarter.

Med hensyn til skiltning vedr. lejre m.v. er de først ble-

vet opsat indenfor de seneste år, og kun fordi depolske myndigheder har følt sig nødsaget til det, især efter Spielbergs film Schindlers Liste.

Torsdag var dagen på "egen hånd", og der var stadig rigtig meget at se i Krakow. 18 af deltagerne tog ud og så den store turistattraktion Wieliczka Saltminen. Det var virkelig imponerende, man gik ned i 135 m dybde. Nede i dybet var der opført en stor katedral, hvor bl.a. den sidste nadver var indhugget i saltvæggen, samt flere andre bibelske motiver, Polen er jo det mest katolske land i verden, selv Pave Johs. Paul II, som jo var biskop i Krakow, stod der en statue af, hugget i salt.

Resten af selskabet var på egen hånd i Krakow, hvoraf nogle besøgte kongeslottet Wavel. Krakow var tidligere kongeby og residens, legenden fortæller, at der efter sigende skulle leve en drage i katakomberne under slottet.

Efter en begivenhedsrig dag var der fælles middag kl. 19. Vores formand C.C. Nielsen holdt tale, og takkede Peter L. Smith for en fremragende og oplysende tur. Hvad Peter ikke ved om Auschwitz og jødernes lidelser samt Krakow og Polens historie, er næsten ikke værd at vide.

Herluf lægger kransen ved "sorte mur" i Auschwitz.

C.C. siger mindeord. Peter Langwiths Smidt lægger krans.

Fredag var der afgang fra Pod Wavelem, og kursen blev sat nordpå mod Poznan, tidligere tysk Posen.

Det var her Himmler holdt talen om udryddelsen af jøderne incl. børn, "die Endlösung", med den begrundelse, at så ville der ikke være mulige hævnere senere. Han udtrykte sig: "Der vil være 100.000 af lig. Dette er et ærens kapitel, som aldrig bliver skrevet, og vi har anstændigheden i behold".

(Frit citeret).

Vi nåede at se det smukke rådhus og de fine huse der omkranser pladsen, ved aftenlys. Man kunne sagtens fornemme tidligere tiders storhed, ligesådan på hotellet, hvor vi havde sidste overnatning, inden vi lørdag morgen satte kursen nordpå mod Danmark, med ankomst til Fredericia kl. 19.30 efter en fantastisk flot tilrettelagt tur, der blev afviklet med godt humør, iblandet megen eftertanke, og uden alvorlige uheld af nogen art.

Tur til Berlin

Som det har været i en del år, var der også i år interesse for at komme på en tur med Erhvervshæmmede Sjællandsafdelingen. Interessen samlede sig om Berlin – der havde vi været nogle gange tidligere, men byen og dens omegn rummer mange minder fra krigens tid og har også mange kulturelle oplevelser at byde på, så den bliver man ikke færdig med lige med det samme.

Ditobus fra Holbæk kørte for os, og med Troels Munch bag rattet kunne vi ikke få en bedre chauffør. Vi bookede os ind på et hotel i udkanten af Østberlin, Akzent Kolumbus, og det dannede base for de fem dage vi var af sted.

Vi var i alt 28 personer med på turen, heraf var 4 tidligere fanger, resten var enker, ægtefæller, kærestes, "2.generations" og nogle få andre interesserede. Turens ældste deltager var 93 år, den yngste nærmede sig de 60.

Vores tur begyndte fra Bernadottegården i Roskilde d. 7. september. Turen gik via Gedser-Rostock direkte til Berlin, hvor vi fandt vores hotel. Der var tid til et lille hvil før vi skulle have mad, og da vi alle var trætte efter turen gik de fleste til ro ret tidligt.

Tirsdag morgen sad vi i bussen kl. 9.00, klar til at begynde på dagens og ugens oplevelser. Turen gik ud af byen til KZ-lejren Sachsenhausen, der ligger ca. 30 km. nord for Berlin. Vi gik di-

rette til det mindesmærke, der ligger ved resterne af krematoriet og det rum, hvor fangerne blev slået ihjel ved nakkeskud fra et lille vindue i rummet ved siden af. Området er nyrestaureret og overdækket indenfor de seneste år for at bevare resterne for eftertiden. Foreningens blomsterdekoration i rødt, hvidt og blåt blev lagt af de to ældste enker der var med på turen, 93-årige Else Briksby og 88-årige Elsebeth Amstrup Larsen.

Vi var en del der havde været på stedet før, men for nogle var det første gang. Da vi havde lagt blomsterne kunne vi gå rundt hver for sig. Vi så omridsene hvor barakkerne havde ligget, og hvor ca. 200.000 fanger gik igennem fra 1936 og til befrielsen i 1945, heraf døde ca. 100.000. Lejren var beregnet til ca. 12.000 fanger – på et tidspunkt boede der 60.000 fanger i lejren på en gang. De fleste fanger var politiske, og der foregik mange former for tortur i lejren, bl.a. var der enceller, hvor fangerne var fuldstændig afsondret fra at kunne tale med andre, andre fanger skulle gå rundt med mange kilo oppakning på ryggen i mange timer, uden vand og uden mad. I lejren sad ca. 200 danskere og ca. 1500 nordmænd. De danske og norske fanger fik røde kors pakker og dødeligheden blandt dem var heldigvis ikke ret stor.

Alice Jensen og Vagn Hansen hygger sig ved festaftenen.

En af turens deltagere, Else Drejer, er enke efter Stig Drejer, som var fange i Sachsenhausen – og som senere døde af følgerne efter opholdet. Else lagde – som hun altid gør det, når hun besøger Sachsenhausen – en buket på stenen, der markerer den barak hvor hendes mand boede.

Vi fortsatte vores tur tilbage mod Berlin efter en kort pause, hvor vi spiste de madpakker vi havde fået med fra hotellet.

I Berlin skulle vi se det mindesmærke der ligger i nærheden af Brandenburger Tor. Mindesmærket skal minde os om krigens 6. mill. myrdede jøder. Det blev indviet i 2005. Under selve mindesmærket er der bygget et dokumentationscenter. Her mødtes vi med vores guide som derefter holdt et foredrag for os med Helle Elmgreen (datter af afdøde Thorkild Antonsen) som tolk. Foredraget var rigtig interessant og omhandlede det store arbejde, der var gået forud for bygningen af mindesmærket, den uenighed der havde været om udseende, beliggenhed, størrelse – ja stort set alt. Opførelsen af mindesmærket havde været planlagt i rigtig mange år, før man kom så langt, at man kunne indvi det.

Efter foredraget kunne vi se det billedmateriale der var i dokumentationscentret, og derefter bese selve mindesmærket, der består af 2.711 støbte steler, der er ikke to der er ens i hverken højde eller bredde, og de står nærmest som en labyrint på en grund, hvor stierne imellem stelerne går både op og ned og svinger til begge sider. Vi kunne godt have brugt mere tid her, men vi havde også en god times kørsel – afhængig af trafikken – hjem til vores hotel.

Med på turen var en deltager der fyldte 75 år denne dag, det fejrede vi

Rigsdagen i Berlin – søjlen, der går helt op i kuplen.

om aftenen med et glas champagne og hyggeligt samvær, samt gaver til fødselaren.

Onsdag gik turen til Wannsee-museet. Stedet, hvor jødernes skæbne blev besejlet. Lokalet, hvor mødet foregik, står der stadig. På væggen hænger billeder af deltagerne, ligesom de breve hvor mødets indhold blev skrevet også stadig kan ses i glasmontrer i mødelokalet.

Museet, der er en gammel rigmandsvilla som ligger smukt lige ned til Wannsee, er fyldt med billedmateriale om jødernes historie – det er et sted, som man kan vende tilbage til gang efter gang, og hvor man stadig kan se billeder, plancher og tekst, som man ikke tidligere har fået øje på.

Turen fortsatte tværs igennem Berlin til vores næste mål: Den tyske Rigsdag.

Vejret var utrolig smukt, skyfrit og sol. Vi indtog vores frokost i Rigsdagens restaurant, hvor udsigten ud over Berlin er helt fantastisk, det var frokosten også.

Efter frokosten gik vi rundt og nød udsigten – de friske gik helt op i kuplen, hvor udsigten er fantastisk. Vi kunne ikke komme ind og se selve salen hvor Ridsdagen mødes, men den kunne anes gennem en tyk glasrude i gulvet.

Det sidste punkt på dagens program var, at vi skulle se Topografi of Terror. Det er en udendørs udstilling. Da vi kom til stedet, blev vi informeret om, at der var ved at blive bygget et museum, som skulle være færdigt om ca. et år. Derfor var der kun et lille lokale med en bogudstilling, samt nogle store udendørs plancher, hvor en del af krigens – og Berlins – historie var gengivet i ord og billeder. Vi fik et foredrag af museets leder, det var interessant, men lidt langtrukket, og da vi var lidt trætte var vi måske ikke så koncentrerede som vi kunne have været. Efter et par timer forlod vi stedet.

Ved indgangen var der et temmelig langt, bevaret, stykke af den gamle mur mellem øst og vest. Lige op ad dette område var der rester af fangeceller, hvor der foregik grusom tortur i krigens sidste år. Turen gik nu tilbage til hotellet, til et lille hvil, middag og så var dagen forbi for de fleste af os.

Torsdag morgen var vi igen parate til

at opleve Berlin. Vi kørte igennem Berlin for at se nogle af de seværdigheder, som byen byder på: Siegerssøjle, Brandenburger Tor, Berliner Dom, Deutsche Dom, Checkpoint Charlie, Rote Rathaus og meget mere. Vi fik tid til et lille pusterum på en cafe, hvor vi fik en kop kaffe, og nogle skyndte sig til et nærliggende område med butikker for lige at købe de sko eller det tøj man nødvendigvis måtte eje.

Efter frokost var der nogle af os der havde behov for at komme hjem til hotellet for at hvile, mens andre blev i Berlin for at se noget af det, vi ikke havde nået at se.

Efter en dejlig middag på hotellet var der nogle der havde arrangeret festaf-

ten. Der var tale til damerne, opera, soloer, duetter, sjove historier og meget mere. Der blev hygget og grinet. Foreningen var vært ved lidt rødvin og kaffe, en af deltagerne gav cognac og likør til hele selskabet.

Det var turens sidste aften. Tilbage stod kun endnu en nat på hotellet, pakke kuffert og bus, og så gik turen tilbage til Bernadottegården i Roskilde, hvor turen sluttede.

Afskeden efter fem gode dage er vel altid lidt vemodig, men hvem ved – måske bliver der også en tur i 2010!

*Emmy Reitoft
Bernadottegården*

Fire tidligere fanger besøger Topografi des Terror. Fra venstre: Harry Henriksen (Neuengamme, Dalum), Henning Jensen (Neuengamme, Versen), Helge Hansen (Neuengamme), Mogens Henrik Nielsen (Neuengamme).

Else Briksby og Elsebeth Amdrup Larsen lægger blomster i Sachsenhausen

Ansættelse af sekretær for Fonden

På et bestyrelsesmøde den 26. november 2009 vedtoges det at ansætte Jens Ege som sekretær for Fonden med henblik på at aflaste Fondens formand, ceremonimester, kammerherre Christian Eugen-Olsen fra de daglige opgaver med Fonden.

Jens Ege, der i sine unge år fra 1943-45 var meget aktiv i modstandsbevægelsen, er cand.jur. og har været i udenrigstjenesten fra 1947 - 97. Hans sidste udepost var som generalkonsul i Berlin. Han blev medlem af præsidiet for

Frihedskampens Veteraner i 2006 og indtil foreningen opløste sig selv med udgangen af 2008.

Fondens sekretær kan kontaktes således:

Jens Ege, N. Jespersens Vej 10,
2000 Frederiksberg

Tlf. 38 33 52 08 og mobil 23 27 18 57

e-mail: jensege@mail.tele.dk

I Det Gule Palæ:

Amaliegade 18, 1256 København K

Tlf. 33 40 10 10 og mobil 23 27 18 57

e-mail: la@kongehuset.dk

Juleaften i Mindelunden

Traditionen tro afholder Hjemmeværnsdistrikt Storkøbenhavn og Frihedskampens Frednings- og Mindefond højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen den 24. december kl. 16.00.

Højtideligheden starter med, at der tændes lys og lægges blomster på alle grave.

Senere lægges der kranse ved Monumentet.

Aftenens taler er overrabbiner, emer. Bent Melchior. Som altid synger studentersangerne.

Se www.mindelunden-juleaften.dk

Erhvervshæmmede, Sjællandsafdelingen

Generalforsamling

Lørdag d. 24. november afholdt Erhvervshæmmede Sjællandsafdelingen sin årlige generalforsamling.

I mange år har foreningens arrangementer været afholdt på Bernadottegården i Roskilde, men denne gang havde man valgt kursuscentret Okta-va, også beliggende i Roskilde.

Generalforsamlingen var igen i år godt besøgt, idet fremmødet var på ca. 60 medlemmer. Generalforsamlingen blev indledt af foreningens formand, Mogens Henrik Nielsen (MHN), der bød velkommen. I beretningen fortalte MHN om foreningens aktiviteter i det forløbne år, herunder turen til Berlin og Grundlovsfesten.

Hjælpen til foreningens medlemmer har et væsentlig mindre omfang, end det tidligere har været tilfældet. Dette hænger sammen med, at gruppen af aktive nu er stærkt faldende. MHN orienterede ligeledes om Landsforeningens ordinære og ekstraordinære møder.

Kasserer Benny Rasmussen orienterede om regnskabet, der - sædvanen tro - var fint. Efter valg og punktet evt. var der en lækker frokostbuffet og kammeratlig samvær.

Emmy Reitoft

Odense afdeling

Ekstraordinær generalforsamling

Der har været ekstraordinær generalforsamling i De Erhvervshæmmedes forening i Odense med kun ét punkt på dagsordenen: Valg af formand.

Henry Jensen beklagede i sin beretning, at han ikke kunne fortsætte som formand. Årsagen er, at det i forbindelse med afviklingen af Landsforeningen blev vedtaget, at de fire likvidatorer skulle være de fire afdelingsformænd. Henry Jensen følte ikke, at han har kræfter til at medvirke i det omfang, der kræves, og beklagede sin afgang, men lovede i øvrigt at fortsætte med at arbejde for foreningen.

Til ny formand valgtes Alfred Andersen.

Mere end hædersgaver til de færøske krigssejlere

I septemberudgaven af Modstandskampen kunne man i en artikel om den britiske, venlige, besættelse af Færøerne under anden verdenskrig læse, at "De færøske krigssejlere er omfattet af lovgivningen om danske hædersgaver."

Det er ganske rigtigt, men faktisk kan de færøske krigssejlere have ret til mere end hædersgaver ifølge lovgivningen.

Hædersgaver er kun en lille del af den gældende lovgivning om erstatning til besættelsestidens ofre, og vores færøske rigsfæller har ret til ydelser helt på linje med danske modstandsfolk, krigssejlere og KZ-fanger.

Udover hædersgaver giver loven mulighed for at få invaliditetserstatning, dækning af sygebehandling med videre, begravelseshjælp og efterladteerstatning.

Erstatning til besættelsestidens ofre

Besættelsestidens ofre er først og fremmest danske statsborgere, der som følge af den tyske besættelse har fået

sig en skade eller en sygdom, som ned sætter erhvervsevnen.

Det er Arbejdsskadestyrelsen, der afgør, om en person kan få erstatning eller hædersgave. Styrelsen får stadig 64 år efter besættelsestiden ophør henvendelser fra personer, som gerne vil anerkendes på denne måde.

Oprindeligt er loven fra 1945, og den blev revideret grundlæggende i 1969.

Der er en række krav, som man skal opfylde for at få erstatning. Det skal for eksempel stadig kunne bevises, at man som modstandsmand ikke bare var med, men også med længe nok (mindst 12 måneder).

Fakta om loven om erstatning til besættelsestidens ofre

Erstatningerne kan gives til personer der:

- Har været deporteret til fængsel eller koncentrationslejr i udlandet
- Har gjort tjeneste i mindst seks måneder på danske eller udenlandske skibe under allieret kontrol i krigsfarvand

- Har været aktivt engageret her i landet i mindst et år i organiseret modstandsarbejde, der har medført særlig hård fysisk eller psykisk belastning
- Har sejlet med færøske fiskeskibe eller fisketransportskibe i krigsfarvand i mindst seks måneder med henblik på at føre krigsforsyninger til allieret havn uden for Færøerne

Erstatningerne uddeles i form af flere forskellige ydelser:

- Invaliditetserstatning
- Hædersgave
- Dækning af sygebehandling m.v.
- Begravelseshjælp
- Efterladteerstatning

Læs mere på Arbejdsskadestyrelsens hjemmeside:

<http://www.ask.dk/sw8320.asp>

Af Ebbe Schultz
Arbejdsskadestyrelsen

Bidrag til denne rubrik bedes sendt til
Peter Eigenbroth
Rolighedsvej 8a, 9690 Fjerritslev
mail: eig@fjerritslev.dk

85 år 8. december
Minna Dahl
Roskildevej 56 B, 3.4.
2000 Frederiksberg

4. januar
Vagn Schjønning
Tranehøjen 244, Dyrup
5250 Odense SV
(Sachsenhausen nr. 73089)

11. januar
Erik Vestergaard
Fredericiavej 25
7000 Fredericia

19. april
Poul Nielsen
Hunderupvej 99
5230 Odense M
(Sachsenhausen nr. 73085)

80 år 10. januar
Gerda Henningsen
Brofennen 2, 1.th.
6270 Tønder

19. januar
Hans Jørgen Dahlhus
Herredsvej 16
7000 Fredericia

8. februar
Ninna Svendsen
Ndr. Dybbølvej 23
7000 Fredericia

75 år 16. februar
Jørn Bendixen
Olafsvej 3
7000 Fredericia

16. februar
Vera Winther
Bragesvej 12
7000 Fredericia

70 år 23. januar
Tove Madsen
Toften 4, Klipleve
6200 Aabenraa

65 år 25. januar
Lis Staub Larsen
Stenhøjvænget 57 b
7000 Fredericia

60 år 8. januar
Birthe Fuglsang
Strandbakken 28
8250 Egå

Mindelegat til et af de få kvindelige medlemmer af "Holger Danske"

Af Erik Heimann Olsen

Den årlige uddeling af legatportioner fra Gudmund Schack's Mindefond gik bl. a. til fhv. øjenlæge Lis Mellemsgaard fra Hillerød. Hun er et af de få kvindelige medlemmer af den særdeles aktive modstandsgruppe "Holger Danske".

Hendes indgang til illegal virksomhed var bladarbejde gennem Dansk Samling. Det førte hende ind i sabotageaktionen "Holger Danske", hvor hun blev stærkt eftersøgt af tyskerne. Hun blev medlem af HD's berømte Skindergade-gruppe, som blev rullet op af Gestapo, så 7 medlemmer blev henrettet, men Lis undgik arrestation.

Efter krigen uddannede hun sig til øjenlæge og var i en lang årrække Dronning Ingrid's øjenlæge. Hun medvirkede aktivt som repræsentant for modstandsbevægelsen, da 50-årsdagen for befrielsen blev mindet den 5. maj 1995 i Holmens Kirke og ligeledes ved Frihedskampens Veteraners sidste mindehøjtidelighed i Mindelunden i Ryvangen den 29. august 2008.

Lis Mellemsgaard er også kendt som forfatter til flere bøger om frihedskampen, senest "Fra Tavshed til Tale".

Også i år forestod Mindefondens protektor, Hendes Kongelige Højhed, Prinsesse Benedikte, uddelingen af legaterne til tre prismodtagere. (Foto: Lyngby Billed & Digital Center). Fra venstre: Prinsesse Benedikte, legatmodtageren Lis Mellemsgaard og Fondens formand T. Ingemann-Hansen.

Gudmund Schack's Mindefond har siden 1990 årligt uddelt tre mindelegatportioner til en roer, en repræsentant for handicapdrætt og for modstandsbevægelsen. Gudmund Schack (1898 – 1988) var grosserer, modstandsmand og fremtrædende idrætsmand, bl. a. formand for Danmarks Olympiske Komité, for Dansk Idrætsforbund, og for Dansk Studenters Roklub).

Møde med en Hipo-mand

Hvad var det for mennesker, der blev Hipo-folk? Det spørgsmål har tit været diskuteret.

Jeg husker et eksempel. I 1930'erne og i begyndelsen af 1940'erne var det almindeligt i Århus, at kludehandlere gik fra dør til dør i etageejendommene, hvor gadedørene dengang var ulåste, for at høre, om folk havde brugt tøj el. lign., de ville sælge. Det var før loppe-markedernes og genbrugsbutikkernes overflod af tøj. Husmødrene var ikke udearbejdende og kunne derfor godt bruge et lille tilskud til husholdningen.

En dag fik min mormor besøg af en kludehandler og gav ham bl.a. min morfars gamle, men brugbare over-

frakke. Kludehandleren sagde, at han ville komme igen om nogle dage med pengene, som de havde aftalt som betaling.

Min mormor, som var en godtroende sjæl og vant til, at "en mand er en mand, og et ord er et ord", stolede på kludehandlerens ord. Men han kom aldrig med pengene som lovet.

En dag, da min mormor og min mor gik nede i byen, så de en Hipo-mand, og min mormor genkendte ham som kludehandleren. "De kom ikke med de penge, De skylder mig," henvendte hun sig uforfærdet til ham. "Vil De passere gaden," lød svaret fra Hipo-manden. Min mormor tøvede med at adlyde or-

dren, ærgerlig over mandens uærlighed, og min mor kom hende til hjælp: "Kom, lad os gå. Jo mere man rører ved skidt..."

Nu følte Hipo-manden sig åbenbart truffet, for han sagde ophidset til min mormor, idet han pegede på min mor: "Ved De, hvor den dame bor?" "Ja, men jeg vil hellere vide, hvor De bor," affærdigede min mormor ham skarpt.

Hvis han havde troet, at Hilfspolizei-uniformen gjorde indtryk på min mormor og min mor, tog han meget fejl!

Og hændelsen siger jo meget om moralen hos Hipo-folk.

Kamma Ankjærø

BØGER

ved Erik Heimann Olsen

Søkrig i danske farvande under Anden Verdenskrig

Af Poul Bech
Schönberg. 289
+ 352 sider,
mange ill.,
indbd. Pris 299
kr. pr. bind.

Da jeg fik værket, undrede jeg på, hvad der kunne være at skrive om dette emne. Men da jeg var kommet i gang, blev det klart, at det var så meget og spændende, at det er blevet til to bind:

1939-42 og 1943-45. Som "landkrabbe" havde jeg slet ikke forestillet mig alt det, der faktisk skete over, på og under havoverfladen og i luften over det hjemlige hav – og på landjorden. Krigen varede fra 1. september 1939 til efter VE-dagen 8. maj 1945. Kampe mellem de tyske og engelske flåder, mineudlægninger fra luften eller skib både fra dansk og krigsførende side, sænkning af danske handelsskibe. Et særligt kapitel er den danske indsats til søs mod besættelsesmagten, især den 29. august 1943, efterretningstjenesten om tyske skibe til englænderne, modstandsbevægelsens indsats mod den tyske Kriegsmarine og dens tyske skibe på skibsværfterne, eks. Sigurd Webers sænkning af det tyske krigsskib "Linz", der førte til regeringens brud den 29. august 1943 med samarbejdspolitikken.

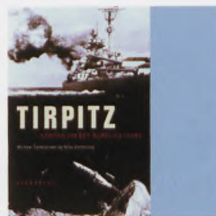
I krigens kølvand - danske skæbner efter 2. verdenskrig

Sven Arold Birkeland:
Gyldendal.
528 sider, ill., 299,95 kr

Bogens forfatter er læge, dr.med., og var i over 30 år i hospitalsverdenen og er nu seniorprojektforsker i Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT). I bogen "Taget af tyskerne" (2007) beskrev han langtidsvirkningerne af tortur under fangenskab på ofrene i frihedskampen og på deres familier. Denne nye bog kan ses både som en fortsættelse af 2007-bogen og som et selvstændigt værk. Bogen fortæller om arbejdet med at opspore, identificere, hjemtransportere og genbegrave danskere, der døde i tyske kz-lejre eller blev myrdet herhjemme af Gestapo. Begge værker behandler de traumer, besættelsen og frihedskampen gav de berørte, ofte i resten af deres liv. Bogen behandler også en lang række danske skæbner i udlandet under og efter Anden Verdenskrig. Gamle modstandsfolk vil måske studse over, at skæbneberetningerne foruden danske i allieret krigstjeneste tillige omhandler de mange flere, der herhjemme fra gik i tysk krigstjeneste, men historieskrivning skal dække alle sider af emnet. Man må beundre de utrættelige anstrengelser efter krigen for at opspore, identificere, hjemføre og begrave de danske krigsofre herhjemme og ude.

Tirpitz

Michael
Tamelander og
Niklas Zetterling:
Oversat fra svensk
af Oke Kindegaard
Henriksen.
Schönbergs Forlag,
392 sider, ill., hardback, 200 kr.

Bogen om søkrigen i danske farvande omtaler også de mange tyske større og mindre krigsskibe, der passerede gennem de danske farvande på vej fra Østersøen til eller fra verdenshavene, og som de danske indberettede til England. Blandt dem var et af Tysklands nyeste slagskibe, "Tirpitz", en søster til Hitlers Kriegsmarines stolthed "Bismarck", der kun var 9 dage til søs i 1941, før det blev sænket af englænderne. "Tirpitz" fik en længere le-

vetid til søs, tre år, med havn i de norske fjorde og operationsfelt især det Nordlige Ishav. Her skulle det sænke allierede skibe på vej fra Atlanten til de isfri Sovjet-havne Murmansk og Arkhangelsk med livsvigtige forsyninger til Sovjets krigsførelse. Den britiske Royal Navy satte stærkt ind for at holde ruten fra Atlanten til russerne åben, og efter langvarig søkrig sænkede de det tyske slagskib den 12. november 1944, og den tyske slagskibsæra var slut. Sænkningen fandt sted på havet ved det norske Nordkap, hvor jeg har besøgt informationsstedet for den uhyggelige krigsbegivenhed.

Krigskorrespondance mellem Churchill og Stalin 1941-1945

Oversat af
Niels Gabe.
Rosenkildes Forlag
480 side, indbd.,
399 kr.

Mon ikke mange under Anden Verdenskrig ønskede sig at kunne kigge "de store" over skulderen. Ønsket er nu opfyldt, i hvert fald hvad angår forholdet mellem Churchill og Stalin med Roosevelt i baggrunden. Denne nye bog gengiver den fuldstændige korrespondance mellem briternes og sovjetrussernes to øverste ledere – i kode-telegrammer mellem sovjetambassaden i London og Storbritanniens ambassade i Moskva, sædvanligvis overrakt til adressaterne på originalsproget, i nogle tilfælde som diplomatpost eller overrakt gennem vedkommende lands officielle repræsentanter. Det blev i alt til 518 budskaber om stort eller småt, holdt i et urbant sprog, men jævnligt med forskellige opfattelser hos de to parter. Emnerne er mange, ét af dem, der dukker op oftest, er Stalins ønske om en anden front (i Vesteuropa) for at aflaste russerne for tyskernes enorme pres på Sovjetunionen. Churchill roser her Sovjets indsats på Østfronten, men peger også på sit lands indsats for at skaffe og sende forsyninger til Sovjet, og på RAFs intense luftkrig mod Tyskland og på forberedelserne til invasionen. Et spændende kig i korrespondancen mellem de to "store".

1133

Asta Dahl
Anemonevej 17
4000 Roskilde

ADRESSELISTE

**ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN**
Odense afd.: Fmd.: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 5220 Odense SØ,
tlf. 66 11 58 69.

Omegnsafdelingen:
Sydkajen 4.1.th, 3600 Frederikssund,
tlf. 47 53 02 48.
Fmd.: Eigil Skov Jørgensen,
giro 8011788, sociale sager.

Sjællands afd.:
Fmd.: Mogens Henrik Nielsen,
Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.
Kass.: Benny Rasmussen
Rungsted Strandvej 181 B
2960 Rungsted, tlf. 45 86 63 72.

Jysk afd.: Fmd.: C. C. Nielsen,
Lundingsvej 7, 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 34 72.
Kass.: Birgit Lund, Skovparken 76 B,
6000 Kolding, tlf. 75 53 73 53.
Sekretær: Hans Jørgen Dahlhus,
Herredsvej 16, 7000 Fredericia.
Tlf. 75 94 35 83
(Postadresse: Sekretær)

**ALLIEREDE KRIGSSEJLERES
VETERANFORENING**
Fmd.: Else Lizier, Tårnvej 20, 2610 Rødovre,
tlf. 36 70 03 68.
Kass.: Erik Qvist, Udsigten 16, 4220 Korsør,
tlf. 58 37 78 06.

DACHAU-KLUBBEN
Fmd.: John Nielsen, Margrethesvej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Giro: 87 446 867.

**FORENINGEN AF GESTAPOFANGER
FRA BESÆTTELSEN**
Fmd.: Jørn Jensen, Parkallé 261,
2605 Brøndby, tlf. 43 96 35 18.
Kass.: Salle Fischermann,
Toftekaersvej 28 C, 2820 Gentofte,
tlf. 39 65 89 90.

GESTAPOFANGERNE RANDERS
Fmd.: Ebba Hjortshøj,
Hermann Stillingsvej 17, 8930 Randers NØ.
Kass.: Marion Jensen, Mølløvænget 6,
9560 Hadsten, tlf. 20 22 59 54, giro 663 8961.

FRIHEDSKAMPENS VETERANER
Henvendelse kan ske til
Eigil Skov Jørgensen (Foss),
tlf. 47 53 02 48 eller
Bent Nielsen,
Strandjægervej 78, 2791 Dragør,
tlf. 32 53 07 16.

**FRIHEDSKAMPENS FREDNINGS-
OG MINDEFOND**
Amaliegade 18, 1256 København K,
tlf. 33 40 10 10
Fmd.: Chr. Eugen-Olsen
Sekretær: Jens Ege, N. Jespersens Vej 10,
2000 Frederiksberg, tlf. 38 33 52 08
Ansøgninger om støtte fra fonden kan rettes til
ovenstående adresse.
Bidrag til fondens arbejde kan sendes til
fondens konto i Spar Nord Bank
reg.nr. 9061 konto nr. 4569856065

HANNOVER-STÖCKEN
Henv.: Erik Tanne, Farum St. Torv 29, 1. th.,
3520 Farum, tlf. 44 95 87 35.

HORSERØD STUTTHOF-FORENINGEN
Fmd.: Anton Nielsen,
Møllevej 17, 3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.
Kass.: Hanna Kirkegaard,
Jesper Brockmandsgade 2, 2200 København N.
Tlf. 22 12 49 25.

**VENNEKREDSEN I DANMARK
FOR KZ NEUENGAMME**
Fmd.: Helle Sørensen, Borgervænget 92, 2. tv,
2100 København Ø. Tlf. 59 18 66 89 - 20 45 19 29.
Kass.: Gitte Sundahl, Søkildevvej 3,
5970 Ærøskøbing, tlf. 62 52 21 50.
Giro 807.3481.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN
Fmd.: Peder Søegård, Reedtzholmvej 114,
4736 Karrebækminde, tlf./fax 55 44 10 32.
E-post: pse17@dadlnet.dk.

THERESIENSTADT-FORENINGEN
Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann,
Gl. Vartov Vej 29, 2. tv.,
2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.
Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers Plads 2,
1631 Kbh. V, tlf. 35 37 11 21

DANSKE VETERANER 1940-45
Formand Erik Kragelund,
nysejler@webspeed.dk
Sekretær Max Roe, sen@msn.com

**FORH. KONTORCHEF
I FRIHEDSFONDEN**
Anna-Lise Clausen, Præstefælledvej 67,
2770 Kastrup, tlf. 32 51 50 13.

ARBEJDSKADESTYRELSEN
Sankt Kjelds Plads 11, Postboks 3000,
2100 Kbh. Ø, tlf. 72 20 60 00, fax 72 20 60 20.

**AMICALE INTERNATIONALE
DE NEUENGAMME (AIN)**
Vicepræsident Ernst Nielsen,
Sofielunden 14, 2600 Glostrup.

**FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DES RÉSISTANTS, DANMARK (FIR)**
Anton Nielsen, Møllevej 17,
3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69
Kasserer: Bodil Enoch,
Brøndbyøster Torv 51, 5. th. 2605 Brøndby,
tlf. 36 75 45 94.

BERNADOTTEGÅRDEN
Bernadottegården 94, 9560 Hadsund,
tlf. 96 53 13 50.

BERNADOTTEGÅRDEN
H.H. Kochsvej 4, Himmelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 31 60 00.

MINDELUNDEN RYVANGEN
Tuborgvej 33, 2900 Hellerup, tlf. 39 62 14 67.

BANGSBO MUSEUM
9900 Frederikshavn, tlf. 98 42 31 11.

FRIHEDSMUSEET
Churchillparken 7, 1263 København,
tlf. 33 13 77 14.

MUSEET FOR FRØSLEVLEJREN
Lejrvejen 83, Frøslev, 6330 Padborg,
tlf. 74 67 65 57.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS
Postboks 91, 6000 Kolding, tlf. 76 33 81 99.
Åbent kl. 10-17.

HORSERØDLEJRENS MUSEUM
Esrumvej 367, 3000 Helsingør, tlf. 72 55 20 47.
Åbent søndag, tirsdag og torsdag kl. 11-15.

BESÆTTELSESMUSEET I ÅRHUS 1940-45
Mathilde Fibigers Have 2 (v/ Domkirken)
8000 Århus C, tlf. 86 18 42 77, fax 86 18 42 83.
Fond reg. nr.: 12844.

**HISTORISK SAMLING
FRA BESÆTTELSESTIDEN,**
Niels Bohrs Alle 9, 6700 Esbjerg.
Åbent tirsdag kl. 10-12 og torsdag kl. 10-18.

ODENSE HISTORIE 1940-45
Brandts Passage 15,1.tv
5000 Odense C, tlf. 66 19 40 45.
Åbent d.1.lørdag i måneden kl.13-16

FERIEMULIGHEDER:
Anholt: 4. Maj-huset, Gennem Landet 80 A,
8592 Anholt. Ejers af Landsforeningen.
Sengeplads til 12 personer.
Henvendelse til Birthe Fuglsang,
Strandbakkevej 28, 8250 Egå, tlf. 86 22 40 46.
Eller e-mail 2x.fuglsang@oncable.dk
Skriftlig ansøgning, om ophold i højsæsonen
dog senest den 1. februar.